

Samenvatting onderzoek 2016-2017: krijgt iedere jongere passend onderwijs?

Vraagstelling

De essentie van passend onderwijs is onderwijs en ondersteuning te bieden die passen bij de ondersteuningsbehoeften van leerlingen. Dit is ook de kern van de gezamenlijke opdracht van de schoolbesturen binnen het samenwerkingsverband vo/vso Noord-Kennemerland. Het onderzoek biedt inzicht in de stand van passend onderwijs in de regio Noord-Kennemerland begin 2017 *en* biedt input voor gesprek over mogelijkheden om passend onderwijs verder te versterken: wat gaat goed, wat kan beter en wat is daarvoor nodig?

Het onderzoek is onderdeel van een ruim opgezette 'expeditie' van het samenwerkingsverband die moet leiden tot een optimaal onderwijs- en ondersteuningsaanbod. Het is een 0-meting en een belangrijke ontwikkelstap naar de nieuwe planperiode 2019-2022.

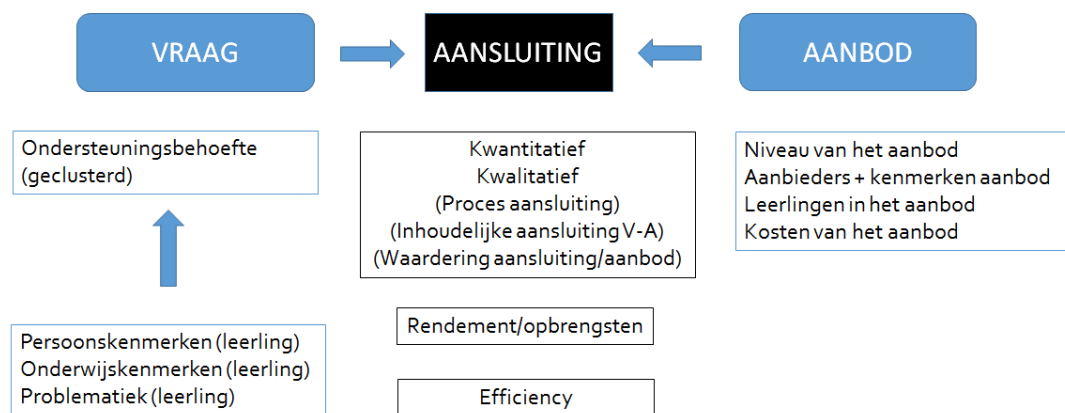
Het onderzoek is uitgevoerd in de periode 2016/17 met de volgende onderzoeksvragen: *Past het aanbod van ondersteuning in Noord-Kennemerland bij de behoeften van de leerlingen? Zit de leerling op de goede plek? Komt de euro op de juiste plek? Is de routing op orde? Zo nee, wat moet er veranderen?*

Vier ondersteuningsniveaus

Alle scholen bieden leerlingen basisondersteuning. Hieronder valt ook de lichte ondersteuning (voorheen lwoo). Leerlingen met een aanvullende ondersteuningsbehoefte krijgen extra en intensieve ondersteuning. De focus van het onderzoek ligt op de extra en intensieve ondersteuning. In de praktijk blijkt dat we het benodigde aanbod van extra en intensieve ondersteuning niet los kunnen zien van de kwaliteit van de basis (en lichte) ondersteuning binnen het samenwerkingsverband. Hiermee wordt rekening gehouden bij de interpretatie van de uitkomsten van dit onderzoek.

Onderzoekskader

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, hebben we gebruik gemaakt van onderstaand onderzoekskader.

De vraagzijde (ondersteuningsbehoefte van leerlingen) is in kaart gebracht door alle ontwikkelingsperspectiefplannen (OPP's) te analyseren van leerlingen van reguliere vo-scholen die bij het samenwerkingsverband vo/vso Noord-Kennemerland horen.

Het aanbod is in kaart gebracht onder meer door analyse van de schoolondersteuningsprofielen en -plannen. Aanvullend heeft een consultant van het samenwerkingsverband gesprekken gevoerd met ondersteuningscoördinatoren, trajectbegeleiders en andere professionals van de scholen. In deze gesprekken is verdiepende informatie opgevraagd over vraag en aanbod, maar vooral over de aansluiting tussen vraag en aanbod (successen, knelpunten, handelingsverlegenheid). Om de aansluiting tussen vraag en aanbod goed te kunnen analyseren, zijn verder diverse databronnen benut (bijv. DUO).

Op 10 april 2017 heeft het samenwerkingsverband een themabijeenkomst 'expeditieonderzoek' georganiseerd om de uitkomsten te bespreken. In schooljaar 2018-2019 bouwt het samenwerkingsverband hierop verder.

Resultaten

Hieronder staan de belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen uitgewerkt naar (1) ondersteuningsvraag, (2) ondersteuningsaanbod en (3) aansluiting van vraag en aanbod.

1. Ondersteuningsvraag

- **Het aantal leerlingen met behoefte aan aanvullende ondersteuning in het reguliere vo in Noord-Kennemerland is minimaal 830.** (Ter vergelijking, het aantal leerlingen met “rugzakken” cluster 3 en 4 in het regulier vo vlak voor de invoering van Passend Onderwijs bedroeg 408.)

In het onderzoek hebben we 633 OPP's van leerlingen in het reguliere vo in Noord-Kennemerland geanalyseerd. Dit aantal is een onderschatting van het daadwerkelijke aantal leerlingen dat aanvullende ondersteuning behoeft (d.w.z. leerlingen die meer behoeven dan de basisondersteuning). Hiervoor zijn twee redenen. In de eerste plaats zitten sommige OPP's 'in de pijplijn en dus konden ze niet worden geanalyseerd. Deze OPP's zijn nog niet geheel ingevuld of een handtekening van de ouders ontbreekt nog. In de tweede plaats kiezen sommige scholen ervoor om (in eerste instantie) geen OPP in te vullen voor leerlingen die mogelijk slechts kortdurend extra ondersteuning behoeven. Relevant achtergrondgegeven hierbij is dat veel professionals het OPP een papieren tijger vinden en als gebruikersonvriendelijk bestempelen. Blijkt later dat de leerling toch voor langere periode extra ondersteuning nodig heeft, dan wordt het OPP alsnog ingevuld.

Aandachtspunt

De mate waarin de huidige werkwijze en het OPP de privacy van leerlingen borgen en de ondersteuning aan leerlingen versterkt zijn aandachtspunten.

- **Alle leerlingen in het PrO en vso hebben behoefte aan aanvullende ondersteuning.**

Op 1 oktober 2015 gaat het om 434 PrO-leerlingen en 493 VSO-leerlingen. Het totaal aantal leerlingen met behoefte aan aanvullende ondersteuning komt daarmee op ongeveer 1.750 leerlingen op een totaal van ruim 16.000 leerlingen (circa 11%).

Aanbeveling

In dit onderzoek hebben we vanwege de tijd ervoor gekozen om geen OPP's van PrO- en vso-leerlingen te analyseren. Het zou echter wel interessant zijn om ontwikkelingen in aantal en zwaarte van de ondersteuningsbehoeften van PrO- en vso-leerlingen te volgen (bijv. door OPP-analyse). Doel van passend onderwijs is om gezamenlijk een dekkend aanbod te bieden aan alle leerlingen in de regio.

- **De OPP-analyse van leerlingen in het reguliere vo geeft over het geheel genomen een goede indicatie van de soort ondersteuningsbehoefte.**

Scholen krijgen steeds meer ervaring met het invullen van het OPP en doen dat ook steeds vollediger. Toch vullen de scholen niet alle ondersteuningsbehoeften van leerlingen altijd in. Vooral omstandigheden in het sociale domein (problemen in thuissituatie, verslaving, schulden etc.) blijven vaak achterwege, ook als deze wel van invloed zijn op het leren van leerlingen in de school. Uit de dieptegesprekken blijkt dat een aantal scholen het OPP als een schools actiedocument beschouwd. Ondersteuningsbehoefte in het sociale domein zien zij niet als handelingsactie voor de school, maar voor anderen (zoals jeugdhulpverlening). Andere partijen worden dan wel ingelicht en ingeschakeld, maar de ondersteuningsbehoefte wordt niet altijd genoteerd in het OPP.

- **Een kleine groep van circa 50 leerlingen heeft alleen ondersteuning nodig op het gebied van leren.**

Bij ongeveer de helft van deze 50 leerlingen gaat het om leerlingen die voorheen een lwoo-indicatie hadden gekregen: jongeren op het vmbo-b/k met leerachterstanden en een laag IQ. De andere helft bestaat uit leerlingen van hogere niveaus (vmbo-g/t, havo/vwo) met ondersteuningsbehoefte op het gebied van schoolse vaardigheden.

- **150 leerlingen hebben aanvullende ondersteuning nodig, maar niet op het gebied van leren.**

Dit lijkt tegenstrijdig, aangezien de verwachting is dat scholen OPP's gebruiken, juist als het met leren niet goed gaat. Mogelijk gaat het om leerlingen bij wie (nog) geen sprake is van een zodanige zware (stapelning van) problemen dat de schoolloopbaan eronder leidt, maar dat dat wel dreigt. Ook is de ondersteuning op het gebied van leren mogelijk zo evident binnen het onderwijs, dat deze niet ingevuld wordt in het OPP. Uit de OPP-analyse en gesprekken met scholen wordt dit niet direct duidelijk. Duidelijk is wel dat de ondersteuningsbehoeften van deze groep op overige gebieden vergelijkbaar is met de hoofdgroep die ook ondersteuning behoeft op het gebied van leren. De leerlingen komen van alle onderwijstypen en leerjaren verhoudingsgewijs wat vaker uit de bovenbouw havo/vwo.

- **425 leerlingen hebben een ondersteuningsbehoefte op het gebied van leren (bijna altijd schoolse vaardigheden) én op minimaal één ander gebied.**

Het merendeel van deze jongeren heeft als gevolg van veelal autisme, AD(H)D of gedragsproblemen behoefte aan ondersteuning. Autisme en internaliserende gedragsproblemen komen vaak in samenhang voor, verhoudingsgewijs vaak op het havo/vwo. AD(H)D komt vaak voor in samenhang met externaliserende gedragsproblemen, verhoudingsgewijs vaker in het vmbo-b/k. Duidelijk is dat sprake is van een stapeling van problematiek.

Conclusie ondersteuningsbehoefte op basis van OPP-analyse

Het is lastig om homogene groepen te onderscheiden. Groepen zijn wel in te delen naar kenmerken en problematieken, maar niet naar specifieke ondersteuningsbehoefte. Dat komt doordat sprake is van een veelheid aan **unieke combinaties** van problematieken. Bovendien is onvoldoende zicht op de causaliteit tussen de problemen. Problemen thuis kunnen gedragsproblemen in de hand werken. Andersom kunnen gedragsproblemen de oorzaak zijn van problemen thuis. De causaliteit is van belang, omdat deze bepaalt welke problematiek voorliggend is om te ondersteunen.

2. Ondersteuningsaanbod

- **Iedere school in Noord-Kennemerland biedt basisondersteuning.**

Daarbovenop wordt lichte ondersteuning aangeboden aan vmbo-leerlingen. Aanvullende ondersteuning wordt in Noord-Kennemerland in schooljaar 2016/17 ingevuld door:

- a) extra ondersteuning op reguliere scholen,
- b) intensieve ondersteuning op reguliere scholen dan wel in een bovenschoolse voorziening (toewijzing via Commissie van Toewijzing),
- c) voortgezet speciaal onderwijs (toewijzing via Commissie van Toewijzing).

- **Ouders en leerlingen zijn over het algemeen tevreden over de TOM.**

De scholen noemen wel een aantal organisatorische verbeterpunten, zoals de communicatie met de herkomstschool, een stabiel personeelbestand en een representatiever gebouw (rapport bij swv beschikbaar). Scholen geven ook aan dat sommige leerlingen behoefte hebben aan meer dan 13 weken ondersteuning in de TOM. Terugkeer naar regulier onderwijs moet, conform de doelen van passend onderwijs, wel de insteek blijven.

3. Aansluiting vraag en aanbod – leerlinggericht

- **100 leerlingen krijgen geen passende ondersteuning.**

Op een totaal van ruim 16.000 leerlingen zijn er in ieder geval 100 leerlingen¹, onder wie (dreigende) thuiszittende leerlingen, die geen passende ondersteuning krijgen. Het is een groep met een stapeling van diverse problemen, afkomstig uit alle onderwijsniveaus en leerjaren.

- **Scholen zijn over het algemeen tevreden over hun onderwijs- en ondersteuningsaanbod.**

Ze zijn sterk in het leveren van maatwerk en zijn zeer betrokken bij het wel en wee van hun leerlingen.

- **Scholen hebben weinig grip op jongeren die thuiszitten en niet naar school willen.**

Scholen voelen zich handelingsverlegen als het gaat om (dreigende) thuiszittende leerlingen. Ze zijn niet goed in staat om ze weer naar school te krijgen. Scholen vragen zich dan ook af of het samenwerkingsverband een regierol kan vervullen in de aanpak van thuiszittende leerlingen. Uit de analyse van ondersteuningsbehoeften van (dreigende) thuiszittende leerlingen blijkt dat bij het merendeel van hen een nauwe samenwerking met gemeenten (verbinding onderwijs, zorg en jeugdhulp) noodzakelijk is om passende ondersteuning te kunnen bieden.

Aanbeveling

Het samenwerkingsverband zou moeten nagaan welke ontwikkeling nodig is om gezamenlijk te zorgen dat ook (dreigende) thuiszittende jongeren krijgen wat zij nodig hebben. Als mogelijke oplossing noemen scholen de zogenoemde doorbraaktafel, waaraan diverse partijen uit onderwijs en elders (hulpverlening, leerplicht) per casus de best passende oplossing bespreken en in gang zetten. Daarnaast bieden de pilot 'Preventie ziekteverzuim' (samenwerking scholen, leerplichtambtenaren en jeugdgezondheidsteam) en de beoogde pilot 'Preventieve inzet JGGZ' de mogelijkheid om leerlingen tijdig en preventief de benodigde ondersteuning met behulp van expertise uit onderwijs en (preventieve) jeugdzorg/jeugdhulp te bieden en uitval te voorkomen. Ontwikkelpunt is de samenwerking tussen onderwijs en kernpartners verder te ontwikkelen en de aansluiting met jeugdhulp/jeugdzorg te versterken.

- **Bij een aantal groepen leerlingen voelen scholen handelingsverlegenheid in het bieden van passende ondersteuning.**

De aandachtspunten zijn divers en voor iedere school anders. Meerdere scholen noemen:

- sommige docenten hebben onvoldoende pedagogische en didactische competenties om een grotere groep jongeren met ondersteuningsbehoefte in de klas te kunnen bedienen. Het gaat onder meer om de omgang met leerlingen in de klas die externaliserend, klasontwrichtend gedrag vertonen;
- huiswerkbegeleiding ontbreekt voor leerlingen in aansluiting op de trajectvoorziening om opgelopen achterstanden in te halen;
- specifieke expertise (orthopedagogisch, psychologisch) ontbreekt om jongeren met psychische problemen te ondersteunen (o.a. leerlingen met autisme en internaliserende gedragsproblemen, leerlingen met AD(H)D en externaliserende gedragsproblemen, leerlingen met angsten en/of depressies);
- hoe versterken we de sociale en schoolse vaardigheden bij leerlingen;
- hoe ondersteunen we jongeren die een (te) grote leerachterstand op regulier vo hebben (leerlingen die op randje Pro/vso zitten of leerlingen die een te hoog advies gekregen hebben in het po);
- hoe ondersteunen we jongeren die meer praktijkgericht onderwijs nodig hebben;
- handelingsverlegenheid als ouders geen medewerking verlenen (bijv. in overstap naar vso of bij ondersteuningsbehoefte in relatie tot thuisproblematiek).

¹ Exclusief lwoo/Pro (dreigende) thuiszittende leerlingen. Deze worden momenteel in kaart gebracht.

- **Hoe bied je leerlingen die ondersteuning nodig hebben de benodigde aandacht binnen de daarvoor beschikbare uren (OPP-inventarisatie).**

Aandachtspunt

Scholen geven aan te weinig financiële middelen te hebben om (nog) meer persoonlijke aandacht aan leerlingen te schenken. Een uitdaging is daarom het inbedden van de ondersteuning in het reguliere onderwijsproces, gericht op inclusie, en het creëren van maatwerk in (sub)groepen. Een ander aandachtspunt is dat op dit moment onvoldoende zicht is op de inzet van de beschikbare middelen om de inzet te kunnen evalueren en versterken.

Aanbeveling

Kennisdeling, creatieve vormen van samenwerken en maatwerktrajecten kunnen een oplossing bieden voor hiaten in het ondersteuningsaanbod (financieel of qua expertise). Het delen van expertise sluit aan bij het professionaliseringsmodel dat het samenwerkingsverband kenmerkt. Deze kenniskring wint aan meerwaarde door scholen aan te wijzen als 'stamboomhouder' van een bepaald expertiseterrein. Daarvoor is eerst een inventarisatie nodig van de specifieke expertises per school (zie hoofdstuk 6 en bijlage B voor een eerste aanzet).

- **Scholen staan positief tegenover initiatieven als de kenniskring, gastleerlingenschap en de TOM, mits deze goed ingekaderd zijn.**

Onder leiding van het samenwerkingsverband zijn scholen met elkaar bezig om diverse maatwerktrajecten te ontwikkelen. Deze maatwerktrajecten sluiten voor een deel aan bij groepen leerlingen waarbij geconstateerd is dat (in ieder geval sommige) scholen enige mate van handelingsverlegenheid vertonen in het passend kunnen ondersteunen van deze leerlingen.

Aanbeveling

Zet initiatieven voor het ontwikkelen van maatwerktrajecten door en evalueer succes, rendement en organisatorische en financiële haalbaarheid. Evalueer ook welke expertise/specialisatieslag de school hiermee gemaakt heeft en hoe dit ingezet kan worden op andere scholen. Wellicht biedt de invulling van eerder besproken vormen van samenwerking, zoals kenniskringen en gastleerlingenschappen hiervoor mogelijkheden.

- **Scholen zijn enthousiast over het delen van kennis, maar symbiotische trajecten met vso of Pro vinden incidenteel plaats.**

Vo-scholen willen hun aandacht eerst op eigen aandachtspunten houden, Vso-scholen zijn bereid hun specifieke expertise te delen, bijvoorbeeld over de omgang met ouders of met leerlingen die aan autisme verwante- contactproblemen hebben, of over de omgang met leerlingen die vooral praktisch ingesteld zijn. Zij geven aan dat ze dat niet alleen in kenniskringen en maatwerkpilots willen doen, maar ook bij het MDO(-T) van een reguliere vo-school. Kennis delen kan later leiden tot verdere samenwerking rondom specifieke leerlingen.

- **Het aantal vso-leerlingen in het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland is tussen 2011 en 2015 gestegen met 24 procent.**

Leerlingen die niet passend ondersteund kunnen worden in het regulier vo komen in aanmerking voor vso. Een indicator om te bepalen of er een dekkend ondersteuningsaanbod in het regulier vo bestaat, is dan ook het aantal leerlingen dat in het vso zit. Het is niet duidelijk of deze toename het gevolg is van een toenemende zij-instroom vanuit regulier vo, van een toenemende onder-instroom vanuit het po of dat deelnemers langer in vso verblijven en later uitstromen. Wel is inzichtelijk dat ongeveer de helft van de leerlingen zij-instromers betreft.

Een andere indicator is het aantal vso-leerlingen dat buiten de regio op school zit en de reden van plaatsing buiten de regio. Op dit moment is niet exact duidelijk wat de redenen zijn van plaatsing buiten de regio en de tevredenheid over de mate waarin de locatie dicht bij huis is. Het samenwerkingsverband geeft aan dat hiervoor nader onderzoek nodig is onder scholen, ouders en leerlingen. Daarnaast verdient het volgens het swv aandacht om het komende jaar bij 'nieuwe vso-leerlingen' die vanuit een po- of vo-school in de regio Noord-Kennemerland instromen naar een vso-school buiten de regio te onderzoeken welke mogelijkheden bestaan om het benodigde aanbod in de regio te organiseren.

Aanbeveling

Voor de komende jaren moeten we in beeld brengen of de toename in vso-leerlingen zich doorzet en zo ja, wat daarvan de oorzaak is en welke ontwikkelingen hieruit volgen.

4. Aansluiting vraag en aanbod – andere componenten

- **Routing is niet overal op orde.**

Diverse vo-scholen geven aan dat bij de overstap po-vo onvoldoende duidelijk is dat leerlingen behoefte hebben aan aanvullende ondersteuning. De overdracht kan op sommige plekken beter en warmer. In een aparte werkgroep van het samenwerkingsverband onderzoeken we momenteel hoe de samenwerking en overstap po-vo kan worden verbeterd (aanpak 10-14). Resultaten worden in een separaat rapport gepubliceerd.

De route van vo naar vso kent tevens haperingen. Uit de gesprekken blijkt dat dit in mindere mate te maken heeft met de onderlinge samenwerking tussen scholen en meer met knelpunten in de samenwerking met ouders en de beschikbaarheid van (thuisnabije) plekken in het vso. Mogelijk houdt dit laatste ook verband met de ruim 90 leerlingen die op vso-scholen buiten de regio zijn geplaatst.

Met betrekking tot de route vo-vo (overgang binnen het vo) halen scholen vooral de interne afstroom van havo naar vmbo-tl aan. Een deel van de leerlingen vmbo-tl met een OPP blijkt afgestroomd te zijn uit het havo. Het is niet duidelijk om hoeveel leerlingen het gaat. Scholen geven aan dat het signaleren van afstroom belangrijk is om 'te leren' hoe ze het onderwijs en de ondersteuning aan deze leerlingen kunnen versterken.

- **Er is onvoldoende zicht op de daadwerkelijke inzet van middelen en op behaalde resultaten in termen van schoolloopbaansucces (wat werkt wel/niet).**

Het is niet mogelijk om een met feiten onderbouwd oordeel te geven over de effectiviteit van de middeleninzet. Om daar meer grip op te krijgen, zouden scholen meer inzage moeten geven in en verantwoording afleggen over hoe verkregen middelen voor extra ondersteuning worden besteed en wat de opbrengsten ervan zijn. Het doel hiervan is dat dit inzicht in mogelijkheden om de inrichting van passend onderwijs te verbeteren oplevert en geen extra administratieve lastendruk oplevert.

Aanbeveling

Verken binnen het samenwerkingsverband welke methodieken reeds gebruikt worden om de inzet van middelen inzichtelijk te maken met als doel het aanbod te kunnen versterken.

- **De vraag of financiële middelen voor extra ondersteuning passend verdeeld zijn over de scholen kan niet beantwoord worden.**

Bij de vraag of financiële middelen voor extra ondersteuning passend verdeeld zijn over de scholen, moeten we rekening houden met aspecten als het aantal leerlingen in de school en verschillen in de populatie/type leerlingen. Op dit moment wordt het budget voor extra ondersteuning verdeeld over de scholen aan de hand van een verdeelsleutel op basis van het aantal leerlingen, waarbij een havo/vwo leerling voor 1 wordt meegewogen en een vmbo/PrO leerling voor 3. Daarbij bestaat een verdeelmodel voor scholen die een budget voor lichte ondersteuning krijgen. Over de passende verdeling van deze middelen is op basis van dit onderzoek onvoldoende te zeggen.

Aanbeveling

Werk een methodiek voor budgetverdeling nader uit. Bepaal samen met scholen welke aspecten en criteria relevant zijn om mee te wegen.

- **Onderzoek geeft geen zicht op de benodigde ondersteuning vanuit Jeugd.**

De belangrijkste reden is dat sociale problematiek - waarvoor de inzet nodig is van bijvoorbeeld J&G-coaches van gemeenten - niet altijd wordt ingevuld.

Aanbeveling

Maak inzichtelijk hoe de ondersteuningsbehoefte van jongeren in deze regio zich verhoudt tot het aanbod vanuit onderwijs en gemeenten in samenhang. De verzamelde kwalitatieve informatie op basis van gesprekken met de scholen geeft hier mogelijk eerste inzichten in. Daarnaast biedt aanvullende informatie van kernpartners en gemeenten inzichten (bv. GGD, leerplicht en J&G coaches). Het gezamenlijk bespreken van deze gegevens geeft een bredere blik op de ondersteuningsvragen van leerlingen, mogelijke tendensen die zich hierin voordoen en de mate waarin het aanbod aan onderwijs-ondersteuning-jeugdhulp-participatie-zorg wel/niet aansluit.

5. Samenhang met andere projecten

- **Kwaliteitsontwikkeling van ondersteuning op scholen verdient continue aandacht.**
Het antwoord op de vraag of iedere leerling een passende plek heeft, hangt samen met de kwaliteit van de ondersteuning. In 2017 starten zes pilotscholen met een zelfevaluatie om de ontwikkeling van de ondersteuning op scholen (als onderdeel van het totale dekkend netwerk van het samenwerkingsverband) te versterken.
- **Gesprekken over de wijze waarop leerlingen passende ondersteuning geboden kan worden, zijn van belang om iedere leerling daadwerkelijk passend onderwijs te kunnen bieden.**
Het blijft van belang continue inzicht te hebben in de leerlingen voor wie het aanbod niet passend is, wat zijn/haar behoefte zijn en wie hierin wat kan betekenen. De gesprekken hierover en het realiseren van het aanbod leiden tot het 'al lerend' ontwikkelen van een dekkend aanbod in de regio – op het gebied van onderwijs, maar ook jeugdhulp/zorg/participatie/gemeenten.
- **Een netwerkgroep ontwikkelt een digitaal leerlingvolgsysteem-toewijzing.**
Hierin worden de aandachtspunten ten aanzien van het OPP meegenomen (met een focus op privacywet/ het voorkomen van datalekken en het verhogen van de werkbaarheid).

Dit rapport betreft een 0-meting, bedoeld om de ontwikkeling van passend onderwijs in deze regio in beeld te brengen. Van belang is in gesprek te gaan met partners over de betekenis van de uitkomsten. Op 10 april 2017 heeft het samenwerkingsverband een themabijeenkomst 'expeditieonderzoek' georganiseerd om de uitkomsten te bespreken. In schooljaar 2018-2019 bouwt het samenwerkingsverband hierop verder.